

OM datamaskiner

Datamaskinerna har kommit för att stanna. De vidgar människans förståelse och möjligheter inom ett växande antal områden. Den framtida tillvaron kommer i hög grad att påverkas av detta.

Föga mer än tjugo år har förflutit sedan den första elektroniska datamaskinen togs i bruk. En snabb generationsväxling har trots den

Gustaf Delin

korta tiden ägt rum. Elektronröret har ersatts av transistorer och transistorer av miniatyrkretsar som på en kvadratmillimeter ger utrymme för samma funktion som tidigare krävde tio kvadratdecimeter.

Det tekniska raffinemanget är nu så stort att huvudansträngningarna måste inriktas på att förbättra metoderna att utnyttja de fantastiska maskinerna. Ty naturligtvis är det ytterst människans möjligheter och metoder att nyttiggöra tekniken som gör denna värdefull.

Datamaskinen utan system och

program är ett oanvändbart sammelsurium av metaller och plast. Men det är förunderligt vad systemen och programmen i förening med datamaskinerna kan åstadkomma. En undersökning i tidningen "Ekonomien" berättade härförliden att orsaken till de stora amerikanska företagens växande övertag över de europeiska motsvarigheterna stod att finna i de förras bättre utnyttjande av datateknikens möjligheter. Detta ger oss anledning att besinna framtidens krav.

Amerikanerna är — "naturligtvis", höll man på att säga — ledande tillverkare av datamaskiner. IBM, UNIVAC, RCA och G(eneral) E(lectric) är de främsta inom den elektroniska industri som förser världen med flertalet datamaskiner. Amerika håller på att få en global monopolställning på området. Det bör naturligtvis inte vara så. Det behöver inte heller vara så.

Även i Sverige kan vi nämligen göra effektiva datamaskiner och konstruera fina system och program. Trots sin internationellt sett lilla skala utför SAAB i Linköping topprestationer. I stor utsträckning är det företagets och statens satsning på Viggenprojektet som möjliggjort detta.

För svenskt vidkommande är det utomordentligt värdefullt med en

inhemsk forskning, utvecklingsarbete och industri på databehandlingsteknikens område. Risken för ensidigt beroende av utländska tillverkare blir därmed mindre. Dessa, i huvudsak de amerikanska kolosserna, har emellertid en stor fördel genom sin stora hemmamarknad. De har genom denna en "garanterad" avsättning och kan — om de anser detta nödvändigt — erbjuda sina produkter åt svenska kunder till självkostnadspris i syfte att tillförsäkra sig den svenska marknaden. Rimligen bör en svensk tillverkare i möjligaste mån erbjudas motsvarande möjligheter till "garanterad" avsättning.

De svenska inköpen — privata och offentliga — av datamaskinutrustning och program kommer under nästa tioårsperiod att röra sig om åtskilliga miljarder. Svenska staten och kommunerna blir sannolikt tillsammans den största avnämaren. Vore det inte naturligt att reglerna för den offentliga upphandlingen formulerades så att

svenska tillverkare tillförsäkrades en viss del av denna upphandling?

SAAB har visserligen fått leverera ett antal maskiner för folkbokföringsändamål. Men för övrigt förefaller preferenserna inom statskontoret, som leder den statliga upphandlingen av detta slag, att ligga åt IBM-hållet. Man tycker att försiktigheten borde bjuda en något annan uppläggning. Borde man inte i stället — i likhet med vad de federala myndigheterna i USA gör — se till att flera tillverkare får vara med och dela marknaden? UNIVAC gör lika bra maskiner som IBM och SAAB:s produkter kan gott mäta sig med de båda konkurrenternas.

Det finns i och för sig godtagbara skäl att skapa en enhetlig maskinpark inom den offentliga förvaltningen. Men dessa skäl är inte på långa vägar så starka att de motiverar att Staten dels binder sig vid i stort sett en enda leverantör dels kanske spelar bort chansen att tillförsäkra en svensk framtidsindustri — just framtid.